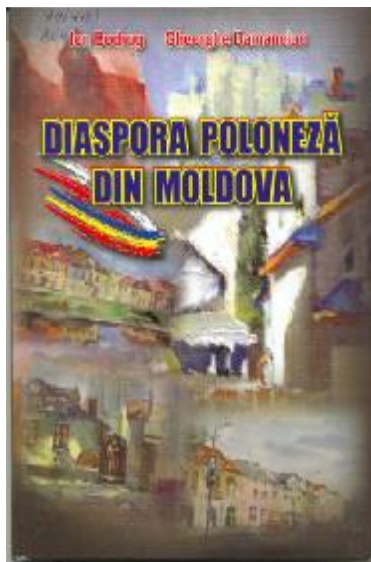

Studiu despre Diaspora poloneză din Republica Moldova

Mihail CERNENCU,
dr.conf. univ., șef catedră Științe Umanistice ULIM
W. MAEWSKI, istoric

Modificările pe harta politică europeană, după prăbușirea URSS, au avut drept consecință apariția mai multor state independente, printre care și Republica Moldova. Acest fapt a determinat oficialitățile moldovenești să abordeze o serie întreagă de probleme legate de protejarea limbii, culturii, tradițiilor reprezentanților minorităților naționale din republică.

Apariția lucrării „*Diaspora poloneză din Moldova: revenire la valorile culturale și spirituale*”, Chșinău, 2006. 208 p., sub egida *Institutului de cercetări Interetnice al Academiei de Științe a Republicii Moldova*, semnată de *Ion Bodrug și Gheorghe Damanciuc (prof. univ. bălțian)* vine să completeze paginile istoriei noastre de convețuire pașnică și de cooperare dintre reprezentanții diferitor etnii, inclusiv a polonezilor, în spațiul pruto - nistre-

an.

Lucrarea, pe care o prezentăm, este o cercetare complexă ce abordează un amplu cerc de probleme ale relațiilor moldo - poloneze, stabilite încă din evul mediu și relansarea relațiilor moldo - poloneze la sfârșitul anilor 90 ai secolului XX. Structurat în șase capitole, studiul reflectă activitatea diasporei poloneze în diferite domenii ale vieții economice, culturale și politice.

Primul capitol al lucrării reflectă relațiile moldo-poloneze de la începuturi pînă în epoca modernă. Autorii pun în evidență un număr mare de documente, care confirmă începutul relațiilor moldo-poloneze încă de la 1387, de pe timpul lui Petru Mușat, care îi aducea regelui polonez Wladislaw Jagello un

omagiu-jurământ de credință de la începuturi pînă la epoca modernă, cînd mulți emigranți, stabiliți inițial în Rusia, s-au retras în spațiile din apropierea hotarelor imperiului, inclusiv în Basarabia, anexată în 1812 și transformată ulterior în gubernie țaristă.

„În asemenea circumstanțe istorice, menționează autorii lucrării, s-au constituit pe teritoriul actualei Republici Moldova, localități populate preponderent de polonezi: la nordul Moldovei - satele Stîrcea (Glodeni), Duruitoarea Nouă (Rîșcani), Hîrtop (Fălești), Rașcov, Slobozia - Rașcov (Camenca), Grigorăuca, Petropavlovca, Coadă Iazului (Sîngerei)". Mulți dintre polonezi s-au stabilit cu traiul la Chișinău, Bălți, Tighina, Tiraspol, Orhei, Rîbnița. Procesul de deznaționalizare la care puterea sovietică i-a supus pe băștinași nu a ocolit nici minoritatea poloneză: li s-a interzis să vorbească limba maternă, să învețe în școli cu predare în limba poloneză, să publice în limba poloneză. Chiar și în asemenea condiții vitrege o parte din etnicii polonezi din Moldova și-au păstrat tradițiile. Autorii cercetării analizează migălos istoria diasporei poloneze din Basarabia interbelică, care a fost una plină de interdicții și represiuni. Tragicele evenimente de după război: foametea organizată de regimul comunist în 1946-1947 care a mistuit sute de mii de oameni, deportările criminale din 1949 au afectat în aceeași măsură și pe etnicii polonezi. Abia după proclamarea independenței R. Moldova, la 1991, au fost create condiții și posibilități pentru renașterea națională și spirituală a etnicilor polonezi din republică. Este relevantă activitatea din ultimii 10-15 ani a comunităților culturale și religioase ale polonezilor, mijloacele mass - media ale diasporei poloneze din Moldova. Sînt evidențiate, în special, manifestările culturale organizate de Ambasada Poloniei în Moldova, care, în măsura posibilităților, susține desfășurarea acestor manifestări.

Anume, relansării relațiilor moldo - poloneze în ultimul deceniu al secolului XX - primul deceniu al sec. XXI îi este

consacrat capitolul II al studiului. Momentul crucial 1-a constituit semnarea în 1997 a Acordului de colaborare culturală și științifică între Polonia și Moldova, fapt care a extins cadrul colaborării între țările noastre. Un nou imbold al relațiilor dintre cele două state a dat vizita președintelui Poloniei Alexander Kwasniewski la Chișinău în octombrie 2003 și participarea lui la lucrările primului for „Polonia - Moldova”. Contactele neformale întreținute la nivelul diasporelor, dar și al oamenilor de afaceri, stimulează colaborarea eficientă în domeniul economic, cultural și educațional.

Capitolele III și IV ale lucrării ilustrează rolul diasporei poloneze din Moldova în extinderea relațiilor culturale și economice moldo - poloneze, cît și rolul comunității etno-culturale poloneze în renașterea și păstrarea valorilor spirituale și culturale. Autorii evidențiază contactele economice dintre ambele țări, stabilite și cu concursul diasporei poloneze din Moldova. Contactele științifice au contribuit la organizarea mai multor întruniri științifice, simpozioane cu participarea nemijlocită a membrilor diasporei poloneze. Au fost semnate acorduri de colaborare între mai multe instituții de învățămînt superior din Moldova și Polonia. A fost acceptată și se realizează mobilitatea elevilor, studenților, profesorilor între diferite instituții de învățămînt. Ultimele două capitole sînt consacrate problemelor culturale și în special, revenirii diasporei poloneze la valorile culturale și spirituale ale patriei lor istorice, cît și contribuțiile diasporei poloneze la dezvoltarea economiei, culturii, științei și artei din Republica Moldova.

Prezenta lucrare este o primă încercare de a studia în detalii activitatea diasporei poloneze din Moldova, de a determina locul și rolul ei în consolidarea și extinderea relațiilor moldo - poloneze.